

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

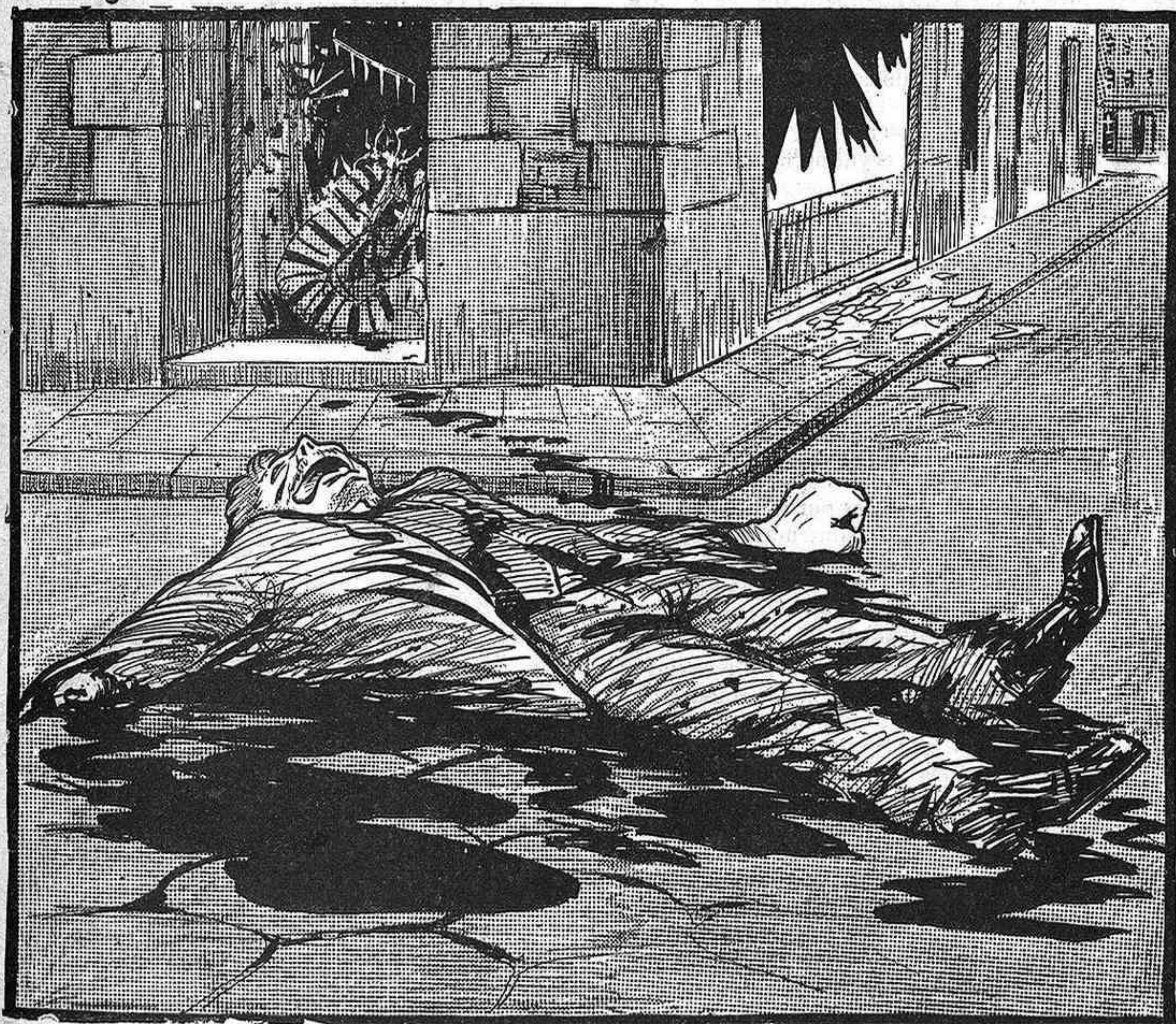
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Extranger. 5.

CRÒNICA

ELS TRES REYS Y EL PARE SANT

DONCHS diuhen que la festa de la Epifanía ha estat lluhidíssima enguany á Roma. Els diaris italians ne venen plens ja de mitj Desembre ensá. Y la veritat es que 'l cas s'ho comporta. Tres reys de debó, convertits á la fé cristiana, han fet ofrenas portentosas al Pare Sant, repetintse miraculosament l' adoració que la Iglesia conmemora, si no als peus d' un infantó divinal agegudet en un munt de palla, als peus del representant verdader d' aquell mateix Jesús que fou adorat per altres tres reys dins d' un estable.

Contan que la ceremonia á la Sala Ducal del Vaticá ha sigut d' una magnificencia grandiosa. El Papa volgué cenyirse la corona dels tres regnes, la tiara més enjoyada, pera rebre degudament l' homenatge dels reys, que escoltavan ab exemplar devoció l' ofici del día. Diuhen que estavan tots enternits quan en forma litúrgica y en llatí se relatá la historia verídica del rey Melchior, del rey Gaspar y del rey Baltasar, aplegats tots tres de regións separadas per la estrella sobrenatural que camina-caminará pel cel de nit y día els guiá al portal de Betlém.

Quan s' arribá al ofertori, se deturá l' ofici, y un missioner barbut, tot afeytat de cap, avansá fins al trono, agafant per la má á un home alt, vestit al estil dels *tuaregs* del Sahara, pero sense tapar la cara aixuta, de color d' avellana, qui s' ajassá demunt dels grahóns y besá la creu de la sabata del Sant Pare. Alsat desseguida, acompanyantlo el geste bondadós del soberá dels soberans, aquell home parlá ab son llenguatge extrany, que 'l missioner anava traduhint en italiá.

—Senyor!—digué.—Jo soch el rey de la Fazama. No n' han sabut res del meu reyalme 'ls cristians que conquistan las terras africanas, amagat darrera dels dominis turchs. Jo n' he sentit parlar molt pels marxants y traginers que 'n fugían esporuguits y abandonavan els camins de formiga fets als sorrals per centurias y centurias. Jo me n' he gaudit del tráfeh que se 'n venía á casa meva, y com que sempre he estat de bon regent, els deixava la meytat de las mercaderías que portavan. Els meus avis s' ho haurían quedat tot. Aixís se 'n anava la gent contenta de tenir la vida assegurada encare que 'ls costés alguna coseta. Vol dir que per las altras bandes els tractavan pitjor. No s' atansaren may altres cristians que 'ls bons missioners portats per la má del Deu verdader á deslliurarme y redimirme. Per ells he vist tan clar com la llum del sol que la vida meva era escarni als divins manaments; que no hem vingut al món pera oprimir sino pera estimar. La superbia de tot un llinatge d' amos s' ha estroncada á la meva ánima plena d' humilitat. Hé llicenciat al butxí. No tinch donas ni esclaus, ni 'ls remats que pasturavan á la vora de las fonts, ni las collas que pera mí robavan als viatjers. Vull esser cristiá y, com vos, Senyor, servidor dels servidors del Cristo. Vull viure pobre com ell, patir fam y sed com ell, y morir pobre com ell pera guanyarme l' eterna benaventuransa. Aquí teniu passa de mil unsas d' or, que guardava en gerras, y no us en porto més porque era la sola riquesa nostra. El patrimoni l' he donat als que ahir eran mos subjectes y que ara son germans meus. En guerra sagnanta els he deixat, porque molts desconeixen la veritat de la fé y 's barallan endimoniats pera possehir bens de la terra

LA NOTA DEL DIA

BULTOS SOSPITOSOS

que 'ls farán perdre la gloria del cel. Fugitiu ab tres bons cristians, cuydant de no passar per territoris francesos, al estar á Port-Said he tingut el goig de trobar que venían á Roma dos reys més pera adorar al Deu veritable. Y ara estich cent vegadas més gojós de clamar l'esperansa en ma eterna salvació, *Crech en un Deu, etc.*

Acabat el Credo y el parlament, el rey moro se retirá trayent flamaradas pels ulls. Després avansá un personatge vestit tot de satí blanc, llampegant de diamants el turbant anusat dalt del cap, lo mateix que 'l mánech del sabre que ab la má dreta presentava.

En acabat del besa-peu, digué lo que un altre missioner posá igualment en italiá. Heusaquí son parlament:

—Jo, Pare Santíssim, soch el rey de la Gedrosia. El meu reyalme es una llenca de costa poblada per gent tan mísera que no 's poden mantenir més que de la pesca, y per aixó 'ls diuhen «els menja-peix». Pera la casa reyal pescavan perlas, y pera la casa reyal arrencavan diamants, or y coure d'unas minas tancadas fins que s'hi morían. La meva ciutat era tota vermella y tota palau. A las quatre portas dels quatre vents hi vetllavan mil homes. Al bell mitj hi ha el pedrís rodó de las degollacions, ahont cada any per l'aniversari de la coronació s'hi ajupía als condemnats. Del rotllo de caps brollavan surtidors de sanch que s'escorría per una estrella de regueróns de pedra fins á la porxada que clohía el pati. Jo compadía als animals y no planyía á las criaturas de Deu. Ara soch cristiá. Els missioners de Jesús m'han obert els ulls del esperit. He ficat foch al palau, he deslliurat als que 'm servían, he fet vot de castedat y de pobresa. Pero el meu exemple d'avuy no ha servit de res, el mal exemple d'ahir ha encés la guerra, y la pobrissalla entenebrida's disputava el meu patrimoni quan me vaig embarcar á Pasira pera empendre 'l camí de la gloria celestial. Aquí teniu set mesures de diamants y setanta llingots d'or, cárrega sobrera pera 'l caminant cristiá. Ara sí que podré mirar fit á fit la imatge del Crucificat y dir ab tota l'ánima: *Crech en un Deu, etc.*

Resava 'l Credo el convers, mentres els homes de sa comitiva passavan per davant del soli pontifici deixant per terra l'ofrena maravellosa.

Després s'atansá el darrer soberá, montanyench, vestit de calsa curta y jaquetó ab botóns de plata, faixat de seda blava que servía d'estotx á un parell de punyals y una pistola de culata cisellada. Deposá las armas als peus del Pare Sant, besá la sabata y digué, per boca del intérprete:

—Soch el rey d'Iberia, Gloriós Vicari del Crist. Al cim d'una montanya tinch el casal d'ahont devallava quan me convenía ó m'agradava una cassera d'homes ó bé una cullita de diners. Mon reyalme no ha tingut altrs fronteras que las de mas excursions; arribava allá ahont jo 'm cansava d'anar avant. Pels colls del Caucas alterós feya presa á las caravanas,—com de segur li fan encare 'ls desventurats que m'ajudavan—després d'escopetejar als marxants que corrian com á llebras. Las mans tacadas de sanch humana m'han fet horror. ¡No mataré més, no! Els enviats de la Providencia divina me las han rentat y ara me las miro purificadas. Ni tan sols las embrutan aqueixos diners que á la Iglesia oferesch per la remissió de mos pecats. *Crech en un Deu, etc.*

Mentres resava 'l credo, el sobirá llensava á revoladas bossas de sederías atapahidas de monedas d'or...

Y rodejat de tanta riquesa s'alsa el Pare Sant. Sa veu serena, tota manament, va fer el silenci de l'obediencia absoluta.

—¡Quína alegria, fills meus!—digué.—A la diada d' avuy ¡cóm s' hi escau obrir las portas de la Nova Betlém als reys que s' ajonollan pera adorar á Jesús eternament rediviu! ¡Ditxosos els qu' heu pogut veure la llum de la gracia divina! Fills predilectes de l' Iglesia, perque els últims tenen de ser els primers. Pero no n' hi ha prou confessant la fé. L' heu de practicar, imitant l' obra hermosa dels missioners que os han mostrat el bon camí. No n' hi ha prou abandonant patrimoni y confessant els pecats. Moltes vegadas convé, no fugir, sino romándrer, curar el mal allá ahont s' ha fet. Els vostres reyalmes s' han quedat devastats per la guerra, envilitos per la maldat. Vosaltres hi heu de tornar. No cal ser pobre ni humil pera ser bon cristiá; també s' ho pot ésser gastant riquesas en bonas obras y gobernant cristianament als pobles. La gerarquia de las nacions pot ser imatge de la gerarquia de la Iglesia. L' ánima no entén casi may la paraula de Deu; per aixó li fa falta un ministre que li fassi entendre. Mentres els homes no s' entenguin els uns als altres, els fa falta qui els fassi entendre, els sobirans y els ministres de la ley. *Convé que hi hagi gerarquia; es dogma de l' Iglesia...*

Així diuen els diaris que parlá el Pare Sant reforsant la lliçó ab molta eloqüencia y rahons persuasivas.

Tant persuasivas, que segons contan per Roma, els tres reys se'n entornan á fer de reys y se'n emportan als missioners perque'ls aconsellin.

TULP

Capgirell

Comedia de malas costums, en tres actes y en prosa, en molta prosa!

Lloch de la escena: Barcelona.—Personatges: el PAPÁ, la MAMÁ y 'l SENYORET.

ACTE PRIMER

Salonet cursi, tan cursi com las figuras que en éll se mouhen.

PAPÁ (*encarantse severament ab el Senyoret*):—¿Qu' es veritat lo que la mamá acaba de dirme?

SENYORET (*fent admirablement el pagés*):—¿Qué?

PAPÁ:—Sembla que t' ha sorprés conversant ab la criada, en una forma que demostra que hi ha entre vosaltres una intimitat que no 't fa gayre favor.

MAMÁ (*intervenint, molt indignada*):—Una intimitat, qu' en llenguatge vulgar vol dir festeig.

SENYORET (*comprentent que negar es impossible*):—Ja que ho saben... Donchs sí; la Tuyas m' agrada...

PAPÁ:—T' agrada... ¿Y qué més?

MAMÁ:—¡Sí!... ¿Y qué més?...

SENYORET:—Que com que al cap y al fi es una bona noya y jo ja tinch la edat pera...

PAPÁ (*interrompentlo*):—¡No ho acabis de dir si no vols que la meva maledicció caygui sobre la teva testa desbaratada!...

SENYORET:—¡Pero papá!...

PAPÁ:—¡Pero rabes!... ¡El meu fill, l' únich fill dels Camps de la Falguera, casarse ab la seva criada, ab una fregona, ab una mocosa que 's diu Tuyas! ¡Quína vergonya per nosaltres!

MAMÁ (*casi plorant*):—¡Quína deshonra!

SENYORET:—Se'm figura que no n' hi ha per tant. Al cap de vall ¿qué soch jo? Un trist dependent de comers...

PAPÁ (*exasperat*):—¡No ho diguis aixó! Ets un Camps de la Falguera; ets l' hereu d' una familia que ha ocupat una de las posicions més brillants...

SENYORET:—Pero que ara no té un céntim...

MAMÁ (*fora de sí*):—¡Descarat!

PAPÁ:—¡Fill pródich!...

MAMÁ:—¡Butxí de la nostra sanch!...

PAPÁ (*ab molta magestat*):—Es l' última paraula y no 'n parlém més. Si arribas á continuar las tevas relacions ab aquesta mossota, considera romputs els llassos que ab nosaltres t' uneixen...

MAMÁ (*atravessantlo ab la mirada*):—¡Completament romputs!...

ACTE SEGÓN

La mateixa decoració y 'ls mateixos personatges. MAMÁ (*entrant precipitadament en escena y dirigintse al papá*):—¿Sabs qué m' han dit á cal adroguer?... Que á la Tuyas li han tocat sis mil duros de la primera.

PAPÁ:—¡Es possible!...

MAMÁ:—¡Quína sort de xicot!... ¡No agafará pocas ínfulas!...

DON DOMINGO JA TORNA Á VIATJAR

—¡Diu que el moviment continuu no s' ha descubert?... ¡Oy sí! El qui se'n vulgui convence, que 'm miri á mí.

DIA DE DOL

2 de Janer.—Enterro de las víctimas de la bomba del carrer de Sant Pau.
La comitiva fúnebre al passar per la Rambla.

PAPÀ:—Y hasta es capás de fer un bon casament.

MAMÀ:—¡Ja ho crech!... ¡Sis mil duros!... (*Repen-santse.*) ¡Callal... Se m' ocorreix una idea. Si digues-sim al noy...

PAPÀ (*pescantli la intenció*):—No es mal pensat... La xicota no té res de despreciable...

MAMÀ:—Al contrari: es molt neta...

PAPÀ.—Y treballadora...

MAMÀ:—Y senzilla...

(*Apareix el senyoret.*)

PAPÀ (*donantli un copet á la esquena*):—Vaja, per la part que 't toca...

SENYORET:—¿Qué succeheix?...

MAMÀ:—No fassis el tonto. Ja ho sabem que *ella*... (*Reprimintse.*) De totas maneras, nosaltres ho com-preném: la noya, prescindint del seu origen humil, val molt.

PAPÀ:—Y además, allá ahont no arribi la seva educació, hi arribará el seu carinyo.

SENYORET (*com qui veu visions*):—De modo que...

PAPÀ:—¿Qué hi faréml... Ja que li has donat paraula...

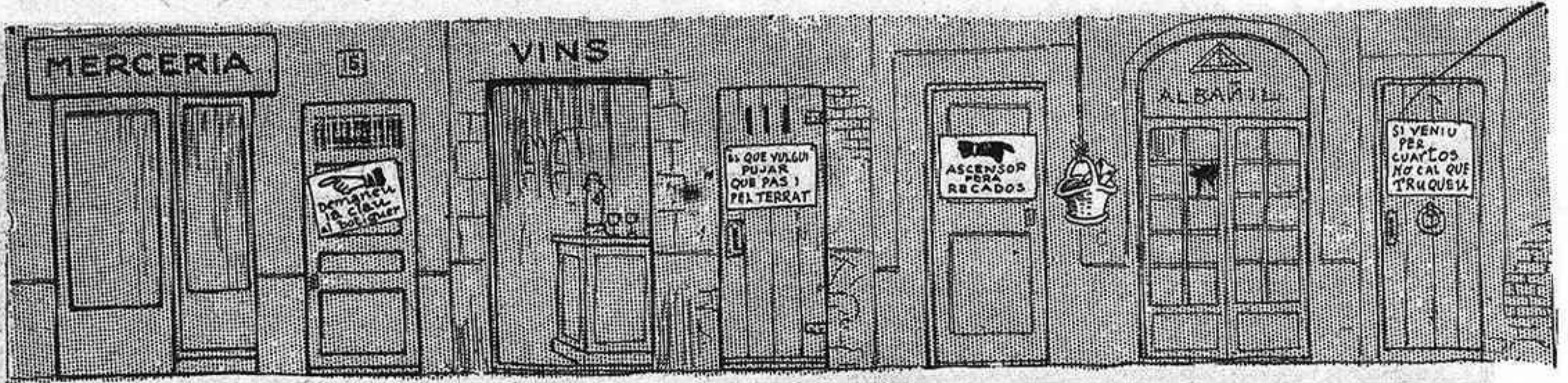
MAMÀ (*posant els ulls en blanch*):—¡Cumpleixis la voluntat del Senyor!...

DIA D' ALEGRÍA

Festa organísada pel regidor-síndich Sr. Borrell y Sol, al Assilo de Pobres del Parch, en celebració de la diada dels Reys. Després d' haverse repartit als nens y nenas allí acullits numerosos objectes d' utilitat y recreo, tots els albergats al Assilo foren obsequiats ab un abundant banquet.

LO QUE 'S PREPARA

Aspecte que oferirán molts carrers de Barcelona si 'l Governador insisteix en la seva idea de voler porteria á totas las escalas.

ACTE TERCER

(Parlan las columnas d' un diari d' aquests que cultivan el bombeig de can Pince y la gazetilla epitalámica.)

«En la capilla de las Madres Ascensionistas se ha celebrado hoy el enlace de la bella señorita doña Gertrudis Puig con el distinguido joven don Arturo Camps de la Falguera, del comercio de esta capital.»

(Teló pausat. La orquesta toca els primers compassos d' una antiga cansó catalana. No s' entén bé si es el ¡Jo te l' encendré! ó l' Afártam y dígam moro.)

A. MARCH

PASSIONAL

L' Eden bull. Hi ha en l' ambient—fator enervadora. La Sara á la Lulú,—parlantli ab altivesa:
—Si 't torno á veure ab ell!..—fá la femella ofesa.
Y al punt, un got pel cap—li vá á la reptadora.

—¡Al terreno! respón—irada, y cap á fora las dugas Cleos se 'n van,—rugint, la cara encesa. La nit es negra: el lloch—tan sol, que fá feresa. Mirantse fit á fit:—¡Aquí!, roncan á l' hora.

S' escometen sens fré:—la lluyta las embriaga. En sas golas hi ha crits—d' estridencias felinas.
—¡Té, al cor! diu l' una al ff,—al enfonzar la daga.

Roda un còs, espurnant—las tintas carmesinas [apaga d' un doll de sanch, l' herbey.—Y 'l brill d' uns ulls s' com el brill d' un estel—que 's fón entre boirinas.

FLORDENEU

GLOSARI

El glosador no havia estat més que una volta en el Congrés, perquè'l glosador és poc afectat a lo que aquí Espanya en diem política. Però com que ahir es parlava per tot Madrid de que hi havia sessió permanent, una sessió que havia de durar hores i hores, dies i dies, un treball en sense repòs en que'ls pares de la patria no demanaven les vuit hores, sinó en que fossin els vuit mesos, fins a recabar del Govern que Espanya tingués instrucció, el glosador va volguer assistir-hi. El glosador va anar a una tribuna a presenciar la batalla. Eren les dugues de la nit. Va poguer arreplegar una delantera en aquelles grades del segon pis; va asseure-s i va mirar a baix. Al glosador les coses, midades de dalt, li fan una mena de basarda. Un avenc, un pou, una mina, una piscina, sempre li han fet una impressió de cosa tètrica i desagradable, i aquell cubell plè de diputats li féu la mateixa impressió. La llum no era molt clara ni abundant; era una llum pera parlar, però no era una llum pera poguer-se veure; una llum de teatre mig buid; una llum de

comedia que no té èxit. Entre aquesta llum parlamentaria's veien a baix les figures, i com que's veien tant per escons, a n'el glosador li van semblar que per ser pares de la patria eren petites i esquifides. Allí al fons, en una taula llarga, un senyor calvo, més alt que'ls altres, com si tallés el bacarat; a cada banda sis senyors més, en una taula llarguruda, plena de papers i escriptures escampades en simetria; a darrera d'aquesta taula, dos homes plantats i immòvils, com les figures de cera que hi ha a les portes dels barracons pera fer somiar a les criatures; a sota del senyor que tallava, un jove que'l tenien condermat a anar fullejant tres llibres molt grossos mentres durés la sessió; a sota d'ell, una tauleta am tres homes barbuts que escrivien; a la dreta, un banc blavós, am tres vells tristos i aclaparats, com tres munyocs de cabells blancs a sobre de levites negres; i tot al voltant del cubell, calves, mitges calves i clenxes, que, vistes desde allí dalt, semblaven un mostruari de testes de frenologia posades a extendre en els pupitres sobre dels colzes i les cames. En aquell moment un senyor parlava, anant bracejant, per un corredor, i com que ningú se l'escoltava semblava que s'hagués tornat boig. De tant en tant se sentia: Instrucción, Escuelas, Maestros, Millones, Analfabetos. Callava un moment com si acabés i tornava a dir: Instrucción i Analfabetos i Escuelas, i tornaven a no escoltar-se-l, i uns quants d'aquells caps se'n anaven i n'entraven uns quants més. Hi va haver un moment que va alçar els braços, i aquell senyor de cap de taula va tocar la campaneta i van comparèixer sis diputats, perquè's van creure que'ls cridaven, i se'n van entornar desseguida. El que parlava va acabar i el van aplaudir tots els veïns. Allavors, un vellet del banc va parlar, com una fantasma, en sense veu; en sense ganes i en sense sapiguer què dir. Va parlar cosa d'un quart, tampoc el varen escoltar, i van aplaudir els de la seva banda. Un de la nostra va contestar, i va tornar a parlar el vellet, i després del vellet un d'aquí, i després del d'aquí un d'allà, sempre aplaudits dels del seu bando, sense que mai se'ls escoltessin i sense que deixessin d'apuntar aquells tres homes de la barba, pera enviar a dir a les famílies lo que havien dit els caps de casa. Eren les quatre, i tots tenien sòn. Els caps s'ajocaven a n'els bancs, les calves es veien trontollar, i en el banc blau el vellet dormia, amb els ulls oberts, la testa enlaire i les orelles amatentes, pera dissimular la sòn, mentres d'una banda a l'altra s'anava sentint lo mateix: Instrucción, Analfabetos, Escuelas, Maestros, Millones. A les cinc, a n'el glosador li va semblar sentir un gran badall, un badall públic, un badall comú, que pujava del cubell, i la sessió's va adormir en plè. Allavors el glosador va pensar en els pobles de fóra, aont els mestres també badallaven, però no de sòn, sinó de gana, esperant aquella sessió que'ls havia de donar pera viure, si és que'l fer de mestre és viure; va pensar en els joves que esperen no haver de fugir d'Espanya pera apendre alguna cosa; va pensar en els que tenen sed de cervell i d'enteniment, i li van

venir ganes de baixar a n'aquell cubell de la nyonya, més trist que un pou i que un avenc, i dir a n'els tres que apuntaven que quan enviessin els discursos am lo d'Escuelas i Maestros, Instrucción i Analfabetos hi possessin una nota dient que tot allò ho havien dit de broma; li van venir ganes de tenir un ganxo i pescar als nostres amics pera treure'ls d'aquell safreig; li van venir ganes de cridar: « Nostres, no feu més discursos! Crids! Crids de cor, cops de puny d'idees! Embranzides sense retòriques i veritats aixordadores, pera veure si desensopiua aquet cubell de bany maria. »

XARAU

À UN AMICH QUE VIATJA

Ta carta vull contestá
en la que 'm dius feya poch
havías passat pel lloch
ahont aquell tren s' estimbá.
No sé cóm gosas viatjá
en las carracas del Nort,

¡ VET' AQUÍ !

—Ja hem vist el teu auto-retrato á la Exposició. ¿Sabs que t' has pintat molt ple de galdas?

—Es que me 'l vaig fer un día que tenia mal de caixal.

que 't portarán á la mort
el día que menos pensis.
Cal, donchs, que á rumiari comensis,
ja que ara has estat de sort.

¿Qué es la vida?.. Un frenesí
(segons ja va dí un senyó)
que 't fa ficá en un vagó
brut, incómodo y ruhi,
exposante á que á la ff,
darrera del vil negoci,
qualsevol pont se destrossi,
com va passá á Riudecanyas,
y, malgrat trassas y manyas,
un ferro 'l cap t' estarrossi.

Creume, deixa aquests carrils,
ja que dius que n' estás tip,
no vasis á buscá el R I P
precisament á Cambrils;
que la vida val molts mils
y, creu, no val á badar.
Mira si 't pots retirar
tan sols ab sis rals diaris,
y 't posas á criar canaris
ó te 'n vens ab mí á cañar.

L' AVI RIERA

LLIBRES

LA CASA DE LA PRIMAVERA, per G. MARTÍNEZ SIERRA.—En Gregori Martínez Sierra, l' estimat autor del *Teatro de Ensueño*, de la *Feria de Newilly* y de tantas altras hermosas obras, comensa á ser conegut á Catalunya, pero no ho es encare tan com se mereix, pels seus llibres delicadíssims, per la seva forsa d' expressió, per la seva intensitat en el concebir y la seva pulcritut á l' escriure, y tan com per aixó, per l' agrahiment que li hem de tenir tots els catalans pel modo que 'ns ha presentat á la seva terra de Castella.

En la seva revista *El Renacimiento* hi ha anat passant á cada número tot l' esforç intel·lectual de la nostra joventut, y 's pot dir, sense exageració, que si avuy á Madrid ens coneixen, es deu més á n' ell que á ningú. Ab un altruisme molt poch corrent entre la gent del nostre ofici, y menys entre Castella y Catalunya, no hi ha hagut número de la revista que la mitat no hagi sigut nostre, y no per falta de material, que de *cuartillas* s' en omplen moltes á la ciutat del *Modroño*, sino pel sol entusiasme de la seva ànima generosa, generositat que no ha estat ben pagada, per molts que tindrían de pagarla á dintre mateix de casa nostra.

El día, donchs, qu' es conegui en Martínez Sierra tal com és, es veurán algunas cosas que hi ha molts de per aquí que no las sospitan. Es veurá qu' en Sierra es un verdader poeta; es veurá que n' es de bona mena; qu' es dels que suspiran, pero treballan; qu' es dels que *reventan*, pero no al café, sino á cops

de llibres y de fer feyna; qu' es dels que somían, pero ab la ploma; qu' es dels que predicán, pero ab l' exemple; que no es dels que parlan de l' acció, sinó dels qu' accionan contínuament, sense fer soroll, ni cridas, ni tocar *La Marcha de Cádiz*.

El seu darrer llibre n' es una prova. *La casa de la Primavera* es la casa del reculliment, pero d' un reculliment de treball. Allí no hi ha res ab lletra Mayúscula, ni la Laboriositat, ni el Deber, ni la Família, ni el Hogar, pero de tot aixó ni ha l' essencia. En *La casa de la Primavera*, el treball no hi es un Cástich, ni una Ponderació, y un Elogi; allí si fá randa de misteri, y els boixets á sobre del coixí no tenen soroll de máquina, sinó que tenen ritme de poesia; allí no s' escriuhen grans estrofas, pero cada tich-tach del rellotge es un vers; cada rajet de sol una rima; y cada día que passa un llibre del calendari de la «casa del Poeta», y al ser á la radera plana, y al trobarse al cap de l' any, un sent qu' ha viscut treballant, sense qu' el treball sia una carga, sino el goig més gran de la vida.

Els que vos agradi fer d' abellas, llegiu aquest llibre, y vos plaurá. Els que no vos agradi, també llegiulo, perquè no sols vos plaurá, sinó que vos convé, y els que no coneixeu á n' en Sierra, tenfu el deber de coneixel, si és qu' estimeu á Catalunya.—S. R.

ALTRAS PUBLICACIONS REBUDAS:

CALENDARI DE «METRALLA».—Un xamós volúm plé de graciosas caricaturas, fotografias y dibuixos artístichs y de numerosos traballs polítics y literaris, en prosa y en vers, deguts molts d' ells á firmes d' alta reputació en el camp catalanista.

ALMANACH DE «LA BANDERA REGIONAL».—Un quadern de gran tamany, ahont el batallador senmanari escampa ab el llapis y ab la ploma tota la sal y tota la intenció dels seus habituals redactors y col·laboradors.

PRINCIPAL

Després de aquell memorable desacert que duya per nom *El banch de la paciència*, y que la va fer perdre desseguida als espectadors, vingué la estrena de una pastoral, *El portal de Betlém*, dels senyors Prat y Maseras. Se tracta de una obra sense gayres més qualitats literarias que *Els pastorets*, pero més mansoya que aquesta. El mestre Esquerrá ha il·lustrat els dos actes ab varis números de una música bastant inspirada y adequada á las situacions.

De bon éxit deu calificarse el resultat de la funció d' ignocents en la qual sobressurtí una aixirida parodia del Sr. Lambert Escaler, *El Castillo di Malestruga*, que feu las delicias del públich degut als nombrosos acudits, á las escenas grotescas y á la música graciosa y enginyosamente afanada.

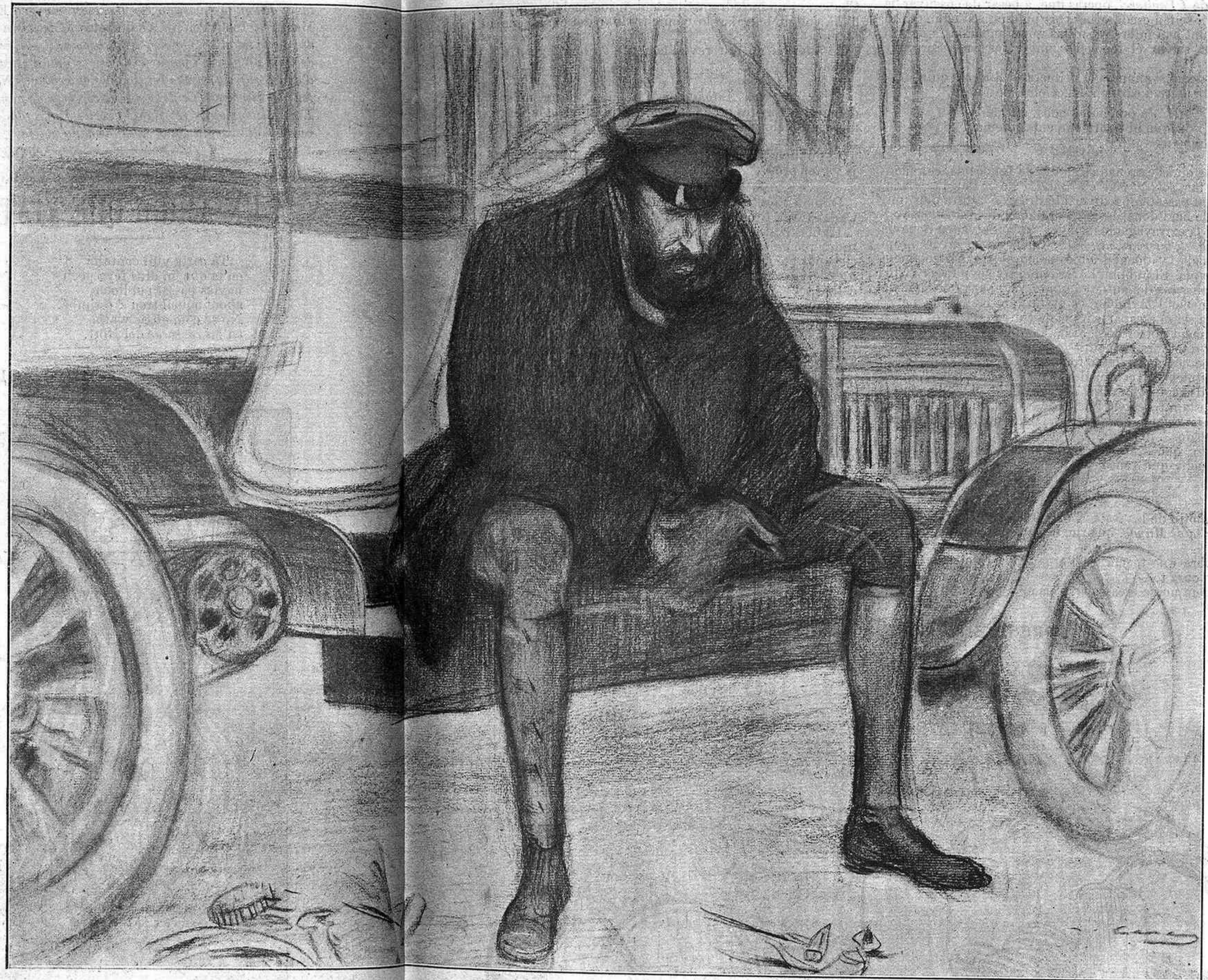
Per ser obra de circumstancias s' ha tornat á posar *Nit de Reis*, l' aplaudida rondalla de l' Apeles Mestres, y altra vegada ha cridat gentada ansiosa de assaborir las bel·lesas literarias aixís com la hermosa música del mestre Morera.

Actualment s' está treballant de ferm en el decorat de una obra nova del gran Guimerá *La reina vella*, á la qual ha posat música el popular autor de *L' alegría que passa*, y quína estrena s' anuncia pera 'l próxim dijous.

LICEO

A no haverse'n hagut de anar el director y alguns artistes, quíns tenen compromisos contrets ab altres empresas, ben segur que 'l *Tannhauser* s' hauria fet més vegadas que *La Mare*, de 'n Rusiñol, qu' es tot lo que 's pot dir. (Que 'n som lluny d' aquells temps en que 's deya, de la música de Wagner, que sols la podían entendre els iniciats! Bona prova de lo que dihéim es la quía que aquests días ha hagut de fer el públich al carrer de Sant Pau y que arribava cada nit fins més enllá de la Rambla. Bé es veritat que l' ansietat ab que era esperada

MEDITACIÓ

Dibuix de 'n Ramón Casas

—Ara digueume; si es cert, com molts asseguran, que Barcelona hi ha massa gent, ¿per quíns cinch sous s' ha de posar tantas dificultats á la lliure y desenfrenada circulació dels automòvils?

la representació no era deguda sols á l' obra en sí, sinó á la talla dels cantants que devían interpretar-la.

Pot dirse ben alt que la Pasini-Vitale y els senyors Viñas y Battistini ens han engiponat un *Tannhauser* quín conjunt no s' havia sentit á Barcelona. El darrer dels esmentats artistes, principalment, va entussiasmar al auditori en distints passatjes de la ópera, en particular en el

cant del *Torneig poètic* del segon acte y en el *racconto* de la estrella del últim.

El triomf del mestre Beidler fou aixís mateix colossal. Ab sa admirable batuda va arrencar constantment á l' orquestra els mes extraordinaris efectes, donant tot el relleu degut á las hermosas frasses melódicas que campejan en mitj de tanta harmonia.

Y tot el resto dels aplaudiments vagi directament pels escenógrafos Srs. Vilomara y Junyent, que han sabut abocar veritables primors en las mutacions del primer acte. El quadro titulat *El lit de Venus* es d' un sorprenent efecte per sas tonalitats vivíssimas y la originalitat del conjunt; y els altres no deixan tampoch res que desitjar.

Alternant ab el monument wagnerià de que acabém de parlar, s' han donat representacions de *Cavalleria rusticana* y de *I Pagliacci*, óperas que, á pesar de ensenyar ja el llautó, se fan escoltar per cert públich. Ni en detall ni en conjunt han interessat ditas representacions, que van procurar salvar el tenor Fazzini y las Sras. Serrats y Carsi.

Pera demá s' anuncia la primera d' *Amleto*, quin protagonista anirá á cárrech del célebre Battistini.

Ja podém, donchs, afirmá que hi haurá empentas, demá.

ROMEA

De las obras estrenadas el día de Ignocents cal mencionar tan sols *Il tenore Francesco* de 'n Pau Parellada, qu' es un passatemps divertidíssim á l' altura dels millors que hagi donat la *salerosa* ploma de 'n Melitón González, y la extravagancia cómica de 'n Salvador Bonavía *Home casat, burro espatllat*. Se tracta de un saynet propi de la diada, y donat l' objecte, compleix perfectament *su cometido*. El públich hi rigué molt y sovint; els xistos personalíssims del autor (á qui els companys de confiança anomenan l' Arniches catalá) van ésser cassats per l' auditori sense escaparse'n un; la trama casi no es trama, d' argument potser no n' hi ha, pero la gracia del diálech supleix á tothora els petits *lapsus* que passen desapercibuts mercés á la rialla forcosa ab que posa en tensió constantment al espectador que no va á analizar sino á que 'l distreguin un rato.

Aquesta nit, segona funció del «Intim» ab l' estrena de *La llantia del odi*, drama de 'n D'Annunzio, arranjat per en Salvador Vilaregut.

Suposo que s' hi haurán donat cita els intellectuals y tots aquells que sense ser intellectuals van á citas... artísticas.

NOVETATS

Ab motiu de las festas va treures la pols al decorat de *La vuelta al Mundo*, que tingué una acceptable interpretació.

Es obra que té encare llarga vida, com aquell elixir que ho cura tot.

La gent no va escassejar y els aplausos tampoch.

TÍVOLI

Alma negra, dels Srs. Linares y Burgos, música de Chaves, es un melodramet bastant insustancial en que s' hi ha volgut barrejar lo cómich y lo patétich ab mala fortuna,

La música no diu res al cor, y ab prou feynas á l' orella.

El niño de San Antonio, de 'n Montes Sierra, música del mestre Gay, es un gastament. Ni l' autor de la lletra, ni el pare del nyigo-nyigo degueren sofrir gayre al parir tal *engendro*.

El públich va aguantar el suplici sense protestar, que ja va fer prou.

CATALUNYA

Dimars va estrenarse un arreglo de 'n Bracco que en Carles Costa titula *Se acabó el amor*.

La obra, que consta de quatre actes ben combinats, entra de plé en el género satírich. El diálech es lo millor; elegant, plé de *sprit* y moderníssim. Las escenas enginyosas á ratos, y en conjunt una obreta que 's deixa escoltar.

Els intérpretes bé.

GRANVÍA

La darrer obra d' éxit regular: *El señorito*.

El senyor Francos Rodríguez ha volgut donar al llibre alguns tochs de carácter social y ho ha fet discretament. Las escenas sentimentals no resultan ridículas y la part literaria está cuidadosament portada.

La música es agradosa y valgué al seu autor Sr. Calleja la repetició de dos dels números, bastant originals.

Els artistes van treballar ab voluntat y fé: D' entre ells cal fer especial menció de la Sra. Alcácer y el senyor Angeles.

L. L. L.

L' Aplech Sardanaire del Gremi de Propietaris de Gracia ens anuncia que ha organísat pera 'l día 12 un gran festival al Parch Güell, prenenthi part una de las millors coblas ampurdanesas.

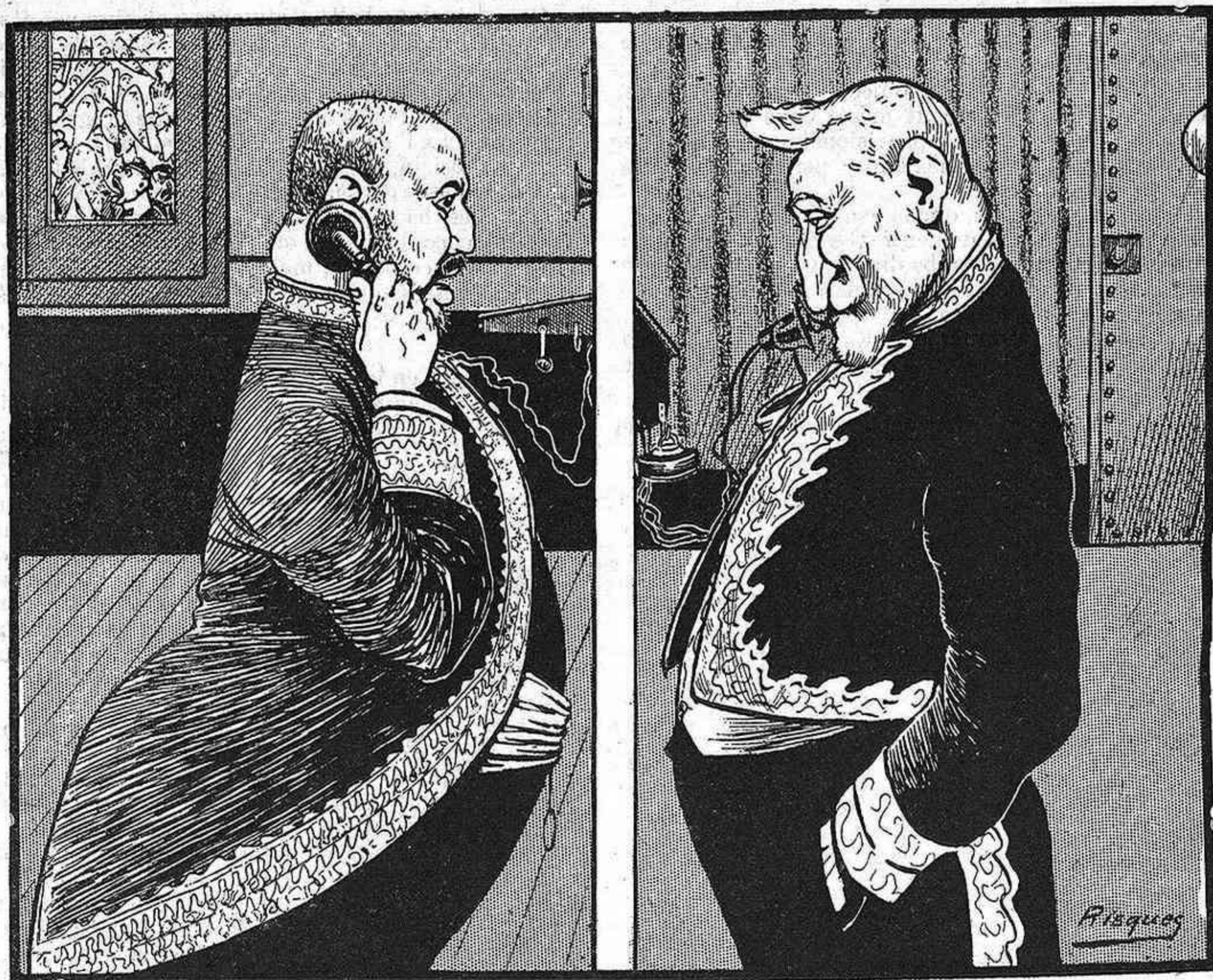
Ja ho saben, els aficionats á puntejar la nostra típica ballaruga.

LA PRESIDENCIA DE LA CÁMARA DE COMERS

— A una part, el caciquisme;
á l' altra, un cor catalá:
si algú no m' embulla el marro,
fácil m' ha de ser triá.

CONFERENCIA
(ENTRE L' OSSORIO Y EN MAURA)

—Jo no paro de buscar.
—¿Y ha trobat fils?
—Sí, senyor: els del teléfono.

ESQUELLOTS

La índole especial del número de Cap d' Any, al obligarnos á adelantar de molts días la seva confecció, ens ha impedit tractar oportunament dels luctuosos successos ocorreguts últimament á Barcelona.

Avuy, apart de que suposém als nostres lectors sobradament enterats, donchs durant dugas senmanas no s' han ocupat els barcelonins y 'ls que no 'n son d' altre assumpto que 'l de las bombas, es tart pera parlarne.

En efecte; ¿qué podríam dir que ja tothom no hagi dit y quinas indignadas frasses podria escriure la nostra ploma que mil vegadas no hagin sigut proferidas?

Execrant, donchs, els cobarts crims perpetrats aquests días y dedicant un recort á las inocentas víctimas que d' ells n' han resultat, no 'ns queda més que fer que recomenar als nostres lectors serenitat y fortalesa y desitjar el prompte descobriment dels repugnants autors de tan odiosas infamias.

Era d' esperar.

¿Saben aquellas sensacionals manifestacions que s' atribuhían á n' en *Memento*, segons las quals el graciós ex-agent de vigilancia s' havia compromés á descubrir tot el *lio* del terrorisme barceloní?

Donchs no hi ha res de lo dit.

Cridat á declarar pel inspector general de policia, l' autor de *Joaquina* ha confessat que no sab res y que si la justicia no té per' anársen al llit altra llum que la qu' ell li faciliti, no tindrà més remey que anársenhi á las foscas.

Consti que si aixó ho comento es tan sóls per preguntar:

L' infundi ¿qui 'l va inventar?
¿Els periódichs ó en *Memento*?

A la platja vehina al poble del Prat va apareixe aquest día, perfectament mort, un peix descomunal de prop de cinch metros de longitud.

Lo curiós del cas es que ningú sab quina classe d' animal deu ésser, donchs els inteligents que l' han examinat diuhen que may n' havían vist cap de semblant.

Jo tampoch ho sé, pero per la forma miserable com ha mort, desde ara asseguro una cosa.

Que no es cap d' aquests peixos que *s portan l' oli*.

Ab aixó de las bombas tot es anormal y extraordinari. Se troba, per exemple, en una entrada del carrer d' en Robador un objecte sospitós, y pera conduhirlo al Camp de la Bota s' avisa al cotxe destinat al transport d' explosius, que á las sis de la tarde 's fa cárrech del bulto y 's dirigeix al lloch indicat.

¿Volen saber á quin' hora va arribarhi?

¡A las onze de l' endemá dematí!

Y ¿á qué va deure's aquesta escandalosa tardansa?

Al estat dels camins, tan vergonyosament abandonats, que apenas cauhen quatre gotas las rodas dels vehículs s' hi enfonzan fins al botó.

De manera que, ara com ara, á Barcelona tením dugas plagas:

La dels terroristas que sembran la mort pels carrers ab els seus infernals aparatos.

Y la de las autoridades municipales que fan intransitables els camins ab la seva inconcebible desidia.

Y á propósit del famós cotxe-conductor de bombas.

Al utilitzar-lo per primer cop, va dir-se que s'omés s'havia habilitat provisionalment, pero que á tota pressa se'n construiria un de formal y definitiu, fabricat ab totes las reglas del *art* y provehit de cuantas condicions de seguretat fossin necessarias.

Donchs bé; com tothom recordarà, l'estreno del célebre cotxe va fer-se el día 3 de febrer del any passat, ab motiu d'haver-se trobat un objecte sospitós al carrer d'Avinyó. Han transcorregut més d'onze mesos... y'l cotxe provisional continúa provisionalment rodant per aquests carrers de Deu y encallant-se per aquestas carreteras... del dimoni.

No es extrany, donchs, que la gent se pregunti:

¿En qué pensa l'Ajuntament? ¿Es que potser espera que un día reventi una bomba dintre del provisional vehícul y'l fassi á trossos, á fi de declarar oficialment que la seva interinitat es acabada?...

¡Ah, Casa Gran, Casa Gran!... En la teva organizació, com á Dinamarca, hi ha alguna cosa que fa olor de podrit.

Satisfet ha d'estar l'Ateneo Obrero de Barcelona del

PERFILS ARTÍSTICHS

El mestre BEIDLER

Director d'orquestra del Liceo durant las representacions del *Tannhauser*.

éxit obtingut per la Exposició Artístich-Industrial, que en celebració del xxv aniversari de la seva fundació ha tingut oberta desde'l día 26 del passat Desembre fins el 6 del actual.

Obra tots els treballs d'alumnes ó ex-alumnes d'aquest simpátich centre instructiu, ells diuen ab expressiva eloqüencia quán gran y quán meritoria es l'acció del Ateneo Obrero que, á pesar de la escassés dels recursos ab que conta, tan bellas manifestacions de progrés y de cultura ofereix á l'admiració dels barcelonins.

La Exposició, en la que hi figuravan treballs—alguns molt notables—perteneixents á diversos rams industrials y artístichs, ha sigut visitadíssima, havent rebut la Junta del Ateneo, lo mateix que 'ls professors y organiadors del popular certamen, moltes y calurosas felicitacions, á las quals desitjém que s'hi junti la de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.

Un diálech en la Exposició de auto retratos:

—¿Sab que aquest concurs me dona una idea piramidal pera trobar el fil d'aixó de las bombas?...

—¿Qué diu aral.. Y cóm?..

—Organisant un'altra exposició per l'estil, en la que sols hi prenguessin part els criminals. L'autor de las bombas hi enviaria el seu retrato, y aixís el coneixeríam. ¿Li sembla be el pensament?

—Home... Me semblaria bé si els criminals fossin artistes.

—Se veu que vosté no ha llegit «*El asesinato considerado como una de las bellas artes...*» ¿Qué's creu que dintre de la seva especialitat no es tot un artistás l'autor de las bombas?...

—Si, però, fins ara, no es més qu'un artista ignorat...

—Anónim en tot cas, per que no'm negará que las sevas obras han fet molt soroll.

L'amich Vilaregut ha traduhit, com ell sab ferho, la hermosa obra de'n D'Annunzio, *La llantia del odi*, quína estrena tindrà lloch aquesta nit á Romea.

Un bon ciudadá, tot llegint un dels cartells á la porta del teatro, comentava el títul de l'esmentada obra á la seva manera:

—¿*La llantia del odi*, diu?

Ja no crema aquesta llantia, que la Solidaritat se va cuidar d'apagarla.

Som els primers en considerar justas las recompensas que s'otorgan als temeraris ciudadans que exposan la seva vida recullint explossius més ó menos auténtichs. Pero estém veient que de tot aixó va á fer-se'n un sport, y aviat lo de la pesca de bombas será una mena de *juego del diábol*, per l'abundancia de partidaris que tindrà aquesta especialitat, única en el món.

El realisar un acte humanitari honra molt á una persona, pero si en aquest acte hi ha el *partit prés* de la remuneració, l'altruísta esborra en un cent per cent la seva odisea moral. Convé, donchs, no prodigar gayre las compen-

FILOSOFIA GATUNA

pre passa lo mateix. Sempre s' pensan treure gravetat á la situació posant mostassas á la prempsa.

D' aquí vé que las bombas y las denuncias s' estalonin.

Y es que ab las denuncias volen justificar una cosa que ja no ignora ningú:

Que als autors dels atentats no se 'ls troba may, y als infelissos periodistas se 'ls troba sempre.

Pero ja havém dit que aixó ho fan impulsats per un terror insuperable.

Els homes dominats pel terror no saben lo que s' fan, y en ells qualsevol etzaguellada es perdonable.

Sinó que hi ha terror y terror.

El nostre, el que actualment s' ha apoderat dels desamparats barcelonins, es el terror de la sanch, del salvatjisme.

El d' ells, el que domina actualment als governants, es el terror de la dimissió ó de la cessantía.

—Per Cap d' any el cardenal visitá á n' en Sanllehy. Aquest fet, algú va dí que fora trascendental.

—Y cá!... ¿No hi va aná aquell día, ab l' auxiliar Cortés?... La visita, donchs, no es més que un acte de cortesia.

Un foraster que acaba de sentir el formidable pet de la

SOLUCIÓ AL CONFLICTE DE LAS PORTERÍAS

—¿No baixeu may al carrer vosaltres?

—¡No! ¿Que no llegeixes els diaris? Ara com ara, allá hont s' está més segur es á la teulada.

sacions; ó sino vindrá que á cada dos per tres ens trobarém bultos sospitosos fins en la escudella.

Y aixís com ara han sigut sospitosas certas bombas, llavoras lo sospitós serían certas personas.

Als pobres vehins de la barriada de Pekin els tenen bastant descuidats. A part de la iglesia ab que, fa poch, els va obsequiar el cardenal Casanyas, no disfrutan de gaires comoditats ni beneficis. Ara mateix demanan quelcom de més utilitat que la iglesia: un dispensari.

¿Serán atesos en sa justa petició els infelissos pekinesos que no deixan de ser tan ciutadans y tan barcelonins com nosaltres?

No ho sé. Pero ja 'm sembla sentir als senyors de la Comissió municipal:

—Ah, ho demanan els de Pekin?... Com si 'ns parlessin en xino!

Las denuncias periodísticas continúan á l' ordre de cada moment.

Aixís com casi no s' passa día sense bomba, no s' transcorre tampoch día sense que 'l jutjat competent visiti la redacció de algun diari.

Es el plat fort y obligat dels comensals barcelonins: las bombas fan de tall y las denuncias de salseta picanta.

Quan el terror s' apodera dels de dalt, ja se sab, semi-

Que s' tanquin [totas] las entradas, y aixís com hi ha vigilants que obran de nit, que n' hi hajin que obrin de día.

BLANCAS Y NEGRAS

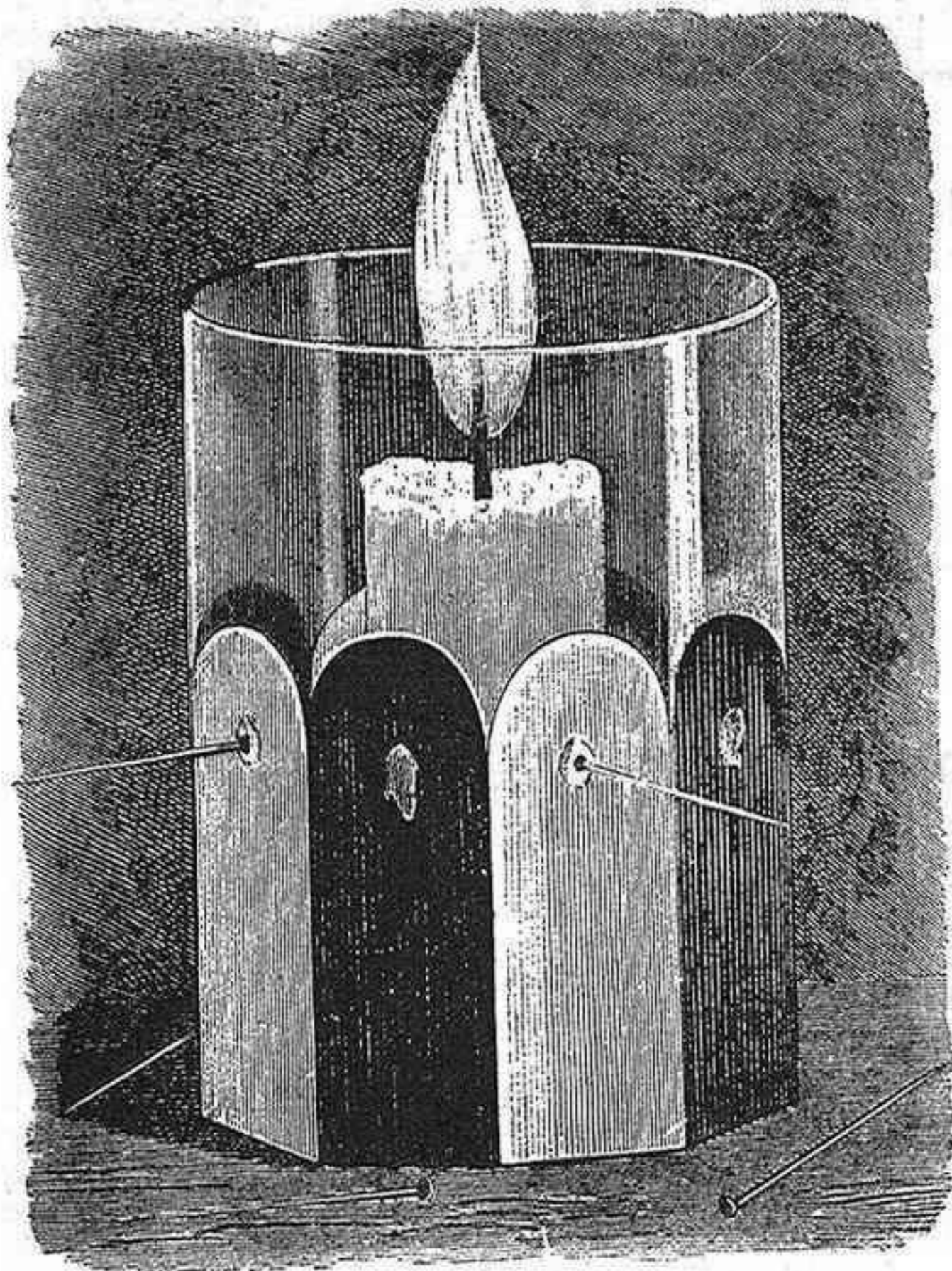
6

ELS CAPRITXOS DE LA CALOR

¿Per qué 'ls trajos clars son més frescos que 'ls foscos? Perque 'l color blanch no té tant poder absorbent de calòrich com el negre.

Demostració al canto:

Agafan un vaset no massa gran, y en el seu interior hi pintan per medi de blanquet y tinta xina una serie de tiras verticals, alternant els dos colors de manera que n' hi hagin tantas de blancas com de negras. Feta aquesta operació, se arman de tantas agullas de cap com tiras hagin pintat en l' interior del vas y las van colòcant horitzontalment al seu entorn, tal com descriu el dibuix.

Per fer aguantar en la posició indicada las agullas caldrá colocar el vas ajegut y enganxárlashi per medi de unas gotas d' espelma (estearina fósca, ó millor parafina) procurant utilizar pera cada una igual cantitat de material. Després d' aixó, introduheixen en el vas una espelma encesa, quin ble no arribi més enllá del nivell de las voras... y esperan els aconteixements.

Els aconteixements no 's fan esperar gayre. El vas se va calentant, y per conseqüent la estearina que sosté las agullas comensa á cedir y á fondre's. Al cap de breus instants la meytat de las agullas haurán caigut. Serán las agullas corresponents á las tiras negras. Llavoras apagan tot seguit la espelma, el vas se refreda altra vegada, y veurán com las agullas que corresponen al color blanch segueixen fermas y tiessas.

¿Qué ha succehit? Senzillament, que 'l color negre ha deixat passar més depressa la escalfor.

La calor, donchs, fa més feyna en lo negre que en lo blanch.

L' experiment es interessant... y está al alcans de qual-sevol fill de vehí.

NOTA. Escritas las presents quartillas, algú m' ha fet observar que l' experiment pot ferse millor, més prácti-

cament y més senzill: Diu que s' agafan dugas xicotas de vint anys una de morena y una de blanca, y que... vaja, que la morena també resulta més cálida que la blanca.

Potser sí, pero al *Sabi del Calaix*, no li está bé aconsellar certs experiments que tirarian per terra la gravetat de la Ciencia.

darrera bomba, s' acosta á un dels de la guardia urbana y li pregunta ab cert misteri:

—Dispensi: ¿per qué 'ls vesteixen d' aquest color, ara, als municipals?

—Hombre, no sé decírselo á usted, de fijo, pero yo creo que es para que se nos vea de lejos...

—Aaaah!... Potsér sí, no hi havia caygut!... Jo, la veritat, al veure'ls tan rojos, me pensava que no fos ab la intenció de que las *tacas de moda* no s' hi coneguessin tant.

Alló del encallament del carro blindat encare que ha produhit poca ó molta indignació per ser culpa de una negligencia, no ha deixat de tenir certa gracia.

Bomba providencial degué ser la que portava el susdit carro, per quan, ab tantas horas com li varen donar de temps, no 's va decidir á reventar.

Pera que no 's reproduheixin semblants encallaments que venen á agravar la *jettatura* que disfrutém els barcelonins, bó fóra inventar pera 'ls explossius un altre sistema de transport. No estaria mal, per exemple, un transport aéreo per medi d' un globo blindat.

Similia similibus...

Aixís una bomba
portaría l' altra
y poch mal faría
si petés en l' ayre.

En Pau ha baixat á firas á Barcelona. De retorn, al entrar al poble, troba un vehí que li pregunta:

—¿Qué tal, s' han fet bonas compuras?

—Ja ho crech, respón en Pau. La dona 'm va donar un ral pera un calendari del any nou, y pel mateix preu n' hi porto quatre del any passat... El que sab comprar sempre troba alguna ganga á Barcelona!

NOTAS DE CASA

LA ESQUELLA ha rebut els següents almanachs:

Casa J. Uriach y C.^a, Drogas y productes farmacéutichs: gran cartró decorat, ab bloch de fulla diaria.

Manel Sandé, Representant y Comisionista: elegant calendari perpetuo, adornat ab un busto de dona.

B. Casanovas, Manufactura Paperera: bloch de gran tamaño, ab un medalló en relleu.

Casa Job, Paper de fumar: gran cartró ab una bonica figura en colors y bloch petit.

Nicolau Miralles, Litografía: elegant almanach de fulla mensual.

La Académica, Tipografía de Serra germans y Russell: hermos treball en colors, ab una tricromia y almanach de fulla mensual.

Drogueria farmacéutica de J. Viladot: cromos retallats, ab varietat de dibuixos y bloch petit.

La Industria, Imprenta y Papereria de M. Tasis: calendari de fulla mensual.

Enofosforina Serra, Productes farmacéutichs: cromo retallat, ab bloch de fulla diaria, y calendari de cartera.

J. Guillén Blanca, Consultori de Seguros: cartró ab bloch y fulla mensual.

Imprenta y Litografía Cunill: almanach de fulla mensual.
A tots, las més expressivas gracias.

SOLUCIONES

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

XARADA.—*Cas-ti-ga-ri-a.*

Antoni López, editor, Rambla del Mítj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

EDICIONS POPULARS

PREU: UNA PESSETA

Santiago

Rusiñol

G. Martínez

Sierra

ELS SAVIS

DE

VILATRISTA

— OBRA NOVA —

TAPAS

PERA ENQUADERNAR L' ANY 1907 DE

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

Tapas solas.	Ptas. 2'50
Tapas y encuadernació.	» 3'50

ALMANACH DE LA CAMPANA DE GRACIA

PERA L' ANY 1908

Un tomo, tot polítich, ple de caricaturas y text

Tot per 2 ralets

DIETARIOS

PARA 1908

De todos precios y tamaños

Vida y escritos del Dr. José Rizal, por W. E. Retana. Ptas. 12'—

Encare som de moda, per Pere Aldavert » 3'—

Remedios que curan. Medicina casera. » 1'—

La casa de la Primavera, por G. Martínez Sierra » 3'50

Obra sensacional

Novedad

LA REVOLUCIÓN RUSA

SU SIGNIFICACIÓN Y ALCANCE

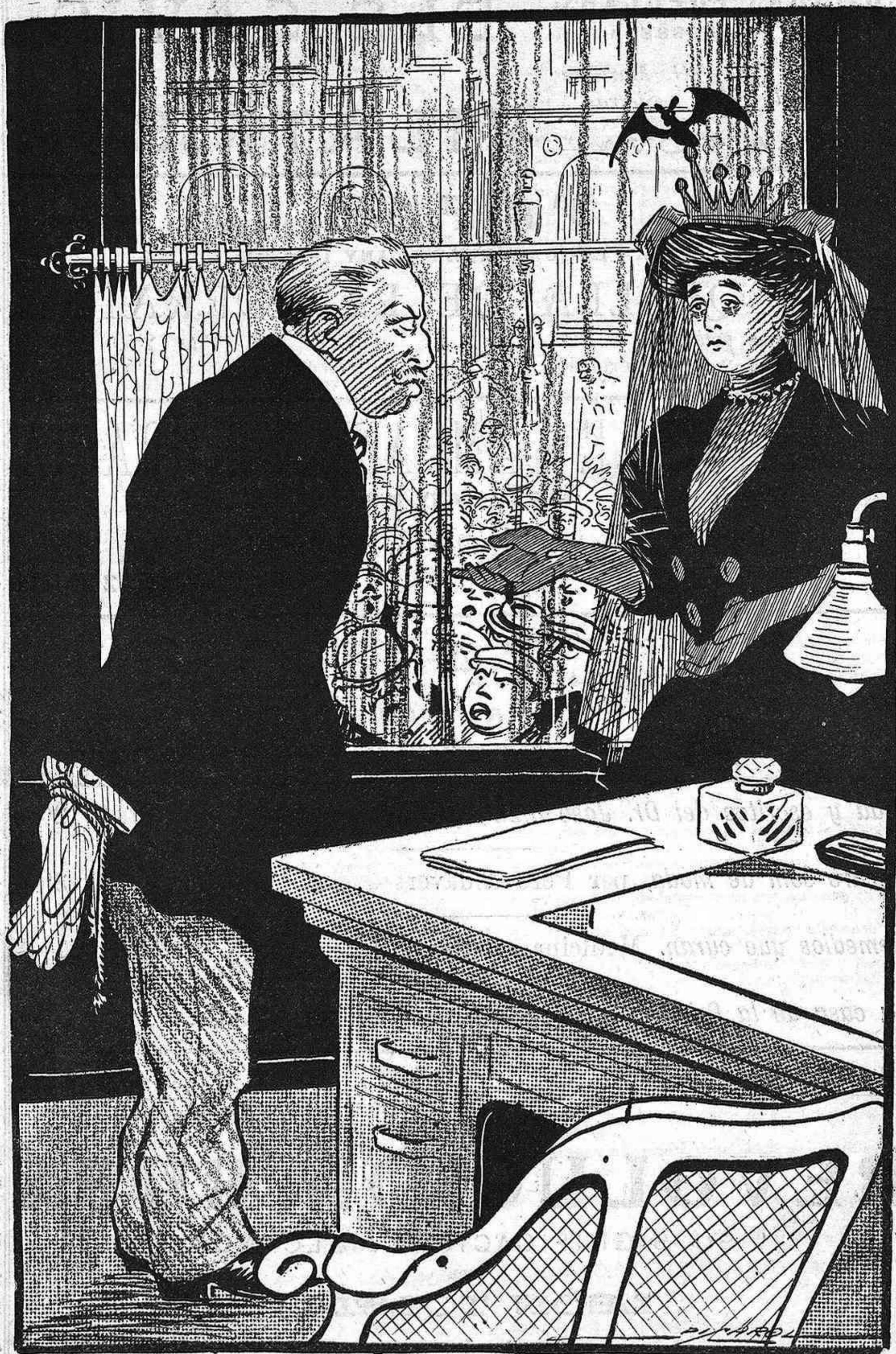
POR

LEÓN TOLSTOI

Un tomo, Ptas. 1

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certícat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

BARCELONA Y MR. ARROW

—No puch fer res... ¡Tinch las mans lligadas!
—¿Pero no tens lliure la llengua?... ¡Enrahona, digaho tot!